

کلاس درس پژوهش

جلسه دوم آموزشی

کلاس درس پژوهش

سفری آگاهانه به جهان پیرامون؛ یاد می‌گیریم چگونه با دقت و هدف ببینیم و جزئیات پنهان را کشف کنیم.

INFORMATION

سازمان دهنده
مجموعه مدارس علوی

مخاطب
پایه نهم

زمان
جلسه دوم

استفاده داخلی - ویژه دانش‌آموزان

دیدن دقیق جهان

درس پژوهش - مشاهده محیط اطراف

TOPIC

موضوع درس

مشاهده محیط اطراف با تمرکز بر جزئیات، دسته‌بندی مشاهدات و تفکیک دیدن ساده از مشاهده هدفمند.

GOAL

هدف کلی

تقویت مهارت مشاهده دقیق و هدفمند در دانش‌آموزان؛ آموزش تفاوت میان نگاه گذرا و دیدن آگاهانه برای کشف جزئیات پنهان محیط.

سه هدف قابل اندازه‌گیری

اهداف رفتاری

۳

دسته‌بندی

مشاهدات خود را بر اساس معیارهای مشخص دسته‌بندی و سازمان‌دهی کند.

۲

تفاوت‌گذاری

بین «دیدن» ساده و «مشاهده هدفمند» تفاوت قائل شود و آن را توضیح دهد.

۱

ثبت جزئیات

دانش‌آموز بتواند جزئیات محیط پیرامون خود را به‌طور دقیق ثبت و گزارش کند.

تفاوت «دیدن» و «مشاهده هدفمند»

مشاهده هدفمند

نگاه آگاهانه و دقیق

فرآیندی فعال و متمرکز است. چشم با هدف مشخص به جزئیات می‌نگرد، ذهن آن را تحلیل می‌کند و در حافظه ثبت می‌شود. مانند بررسی رنگ، فرم و بافت گل‌های یک باغچه.

- ✓ تمرکز آگاهانه
- ✓ ثبت جزئیات
- ✓ تحلیل و یادآوری

”مثال: در همان کوچه، تعداد خانه‌ها، رنگ درها و نوع درختان را ثبت می‌کنید.“

دیدن

نگاه گذرا و خودکار

فرآیندی منفعل و ناآگاهانه است. چشم اطلاعات محیط را دریافت می‌کند اما ذهن آن را پردازش نمی‌کند. مانند نگاه کردن به خیابان هنگام قدم زدن بدون توجه به جزئیات.

- × سریع و گذرا
- × بدون تمرکز
- × بدون یادآوری دقیق

”مثال: وقتی از کوچه‌ای رد می‌شوید فقط می‌بینید که خانه‌هایی آنجاست.“

نکته کلیدی: تفاوت اصلی در «هدف‌گذاری ذهنی» است، نه در عمل چشم. مغز تصمیم می‌گیرد چه چیزی را پردازش کند.

روش‌ها و ابزارهای مشاهده دقیق

شش روش کلیدی برای تقویت مهارت مشاهده - از حواس تا ثبت

۶ روش CORE

۰۳

زوم تدریجی

از کلی به جزئی پیش برو: اول کل صحنه، بعد یک بخش، بعد یک شیء خاص. مثل لنز دوربین.

۰۲

بازه‌بندی زمانی

مشاهده را به بازه‌های ۵ یا ۱۵ دقیقه‌ای تقسیم کن. تمرکز ذهن بعد از ۲۰ دقیقه افت می‌کند.

۰۱

حس‌گری چندگانه

فقط چشم نیست؛ صدا، بو، بافت و حتی دما را هم ثبت کن. مغز با ۵ حس فعال، جزئیات بیشتری ضبط می‌کند.

۰۶

پرسش مداوم

با خود بگو: «چرا این جاست؟» «از چه ساخته شده؟» «چه رنگی است؟» پرسش یعنی کاوش عمیق‌تر.

۰۵

تغییر زاویه

از جایگاه‌های مختلف نگاه کن: از بالا، از پایین، از کنار. هر زاویه جزئیات جدیدی نشان می‌دهد.

۰۴

ثبت فوری

یادداشت در لحظه مشاهده. حافظه کوتاه‌مدت فقط ۳۰ ثانیه جزئیات را نگه می‌دارد.

فرم ثبت مشاهدات

دوربین (اختیاری)

کرونومتر

مداد رنگی

دفترچه یادداشت

ابزارهای کمکی

دسته‌بندی مشاهدات

سازمان‌دهی اطلاعات برای تحلیل بهتر - چرا و چگونه دسته‌بندی کنیم؟

چرا دسته‌بندی مهم است؟

الگوها را کشف می‌کند

مقایسه را آسان می‌کند

یادآوری را تقویت می‌کند

۱

بر اساس حس

گروه‌بندی بر اساس حسی که دریافت شده.

بصری / شنیداری / بویایی / لامسه

۲

بر اساس مکان

جمع‌آوری بر اساس محل مشاهده.

آشپزخانه / حیاط / کلاس / خیابان

۳

بر اساس زمان

ترتیب بر اساس زمان مشاهده.

صبح / ظهر / عصر / شب

۴

بر اساس نوع

گروه‌بندی بر اساس جنس یا ماهیت.

طبیعی / مصنوعی / زنده / بی‌جان

مثال: در ۵ دقیقه مشاهده حیاط مدرسه - ۴ نوع درخت (طبیعی-زنده)، ۲ نوار رنگی روی دیوار (مصنوعی)، ۳ صدا (شنیداری)، ۱ بوی خاص (بویایی). جمعاً ۱۰ مورد دسته‌بندی شده.

یک مشاهده کامل، قدم به قدم

پایاده سازی روش ها روی یک محیط واقعی - کلاس درس

۱ انتخاب بازه ۵ دقیقه ای

کرونومتر تنظیم کن. تمرکز کامل بدون حواس پرتی روی محیط کلاس.

۲ نگاه کلی به جزئی

اول کل کلاس، بعد یک میز، بعد یک کتاب روی میز. زوم تدریجی انجام بده.

۳ ثبت ۱۰ جزئیات

هر چه می بینی یادداشت کن: رنگ، شکل، تعداد، موقعیت. فقط ثبت کن، قضاوت نکن.

۴ دسته بندی و تحلیل

موارد ثبت شده را بر اساس حس یا مکان دسته بندی کن. الگوها را کشف کن.

نتیجه: ۱۰ مورد ثبت شده، دسته بندی شده، قابل تحلیل - همه در ۵ دقیقه!

محیط مشاهده: کلاس نهم

نمونه خروجی - کلاس نهم

- ✓ ۱۰ میز چوبی با رنگ قهوه ای متفاوت
- ✓ ۳ پنجره بزرگ رو به شمال
- ✓ صدای هم کلاسی ها + صدای پرندگان بیرون
- ✓ بوی گچ و کتاب قدیمی

نتیجه: ۴ دسته - بصری / شنیداری / بویایی / تعدادی

برگه ثبت مشاهده

موعد تحویل:

جلسه سوم آموزشی

برگه ثبت مشاهده را در کلاس همراه داشته باش.

بهترین مشاهدهگر کلاس پاداش خواهد داشت!

تکلیف جلسه بعد

مشاهده ۱۵ دقیقه‌ای هدفمند

یک مشاهده آگاهانه از خانه، مدرسه یا محله انجام بده - فقط ۱۵ دقیقه.

مراحل انجام تکلیف:

- ۱ یک محیط از بین «خانه / مدرسه / محله» انتخاب کن.
- ۲ زمان ۱۵ دقیقه‌ای برای مشاهده اختصاص بده.
- ۳ از روش‌های امروز استفاده کن: حس‌گری، زوم تدریجی، ثبت فوری.
- ۴ حداقل ۱۰ مورد را در برگه ثبت مشاهده یادداشت کن.

خروجی عینی:

برگه ثبت مشاهده شامل حداقل ۱۰ مورد، دسته‌بندی‌شده بر اساس یک معیار انتخابی (حس، مکان، زمان یا نوع).

معیارها: دقت جزئیات (۴۰٪) | تنوع موارد (۳۰٪) | کیفیت دسته‌بندی (۳۰٪)